

HET BIETENJAAR 2016

Areaal

In 2016 bedroeg het suikerbietenareaal 71.496 hectare. Dit is ruim 12.800 hectare meer dan in 2015 (58.641 ha) en 4.100 hectare minder dan in 2014 (75.591 ha).

Bodemstructuur

De winter kende enkele vorst-, ijzel- en sneeuwperiodes, gevolgd door veel neerslag. Het duurde lang voor de bodem begaan- en bewerkbaar was. De bodemstructuur was half maart redelijk goed, hoewel de ondergrond nog lang nat bleef. In de loop van april werd de bodemstructuur minder door de vele regen.

Rassenkeuze en zaadsoorten

Het gebruik van speciaal pillenzaad nam ook in 2016 met bijna drie procentpunt toe tot 88%. Het aandeel van bietencysteaaltjesresistente rassen steeg van 38% in 2015 naar 41% in 2016. Het aandeel van de rhizoctoniaresistente rassen bleef stabiel op 26%. Eén procent van het bestelde zaad had zowel rhizoctonia- als bietencysteaaltjesresistentie. De bijdrage van nieuwe rassen bedroeg dit jaar 17%. Het meest gezaaide ras (19%) was voor het vijfde jaar op rij het rhizoctoniaresistente ras Isabella KWS.

Op 17% van het areaal werd een ras met aanvullende rhizomanieresistentie gezaaid, zoals Florena KWS, BTS 505, Anneliesa KWS en Sandra KWS.

Zaaien

Op 12 maart werden de eerste bieten gezaaid, half maart kwam het zaaien voorzichtig op gang. Op 28 maart was ruim 25% gezaaid, bleek uit cijfers van de Agrarische Dienst van Suiker Unie. De regen in het Paasweekend zorgde voor vertraging van de zaai. Gedurende april werd het zaaiwerk regelmatig geplaagd door kleine buien. Op 18 april was zo'n 63% van het areaal gezaaid, het duurde tot 16 mei voordat alles gezaaid was. De gemiddelde zaaidatum in Nederland was 10 april, zeven dagen later dan vorig jaar en elf dagen later dan het tienjarig gemiddelde. De verschillen tussen en in gebieden waren groot.

Opkomst en beginontwikkeling

De half maart gezaaide bieten kwamen begin april boven. Door de regelmatige regen waren de omstandigheden voor emelten en met name slakken gunstig, wat dus meer schade opleverde. De maanden maart en april waren kouder dan normaal. Door koud en nat weer in de tweede helft van april was de beginontwikkeling van de bieten traag. Eind

april/begin mei kwamen verspreid over het land hagelbuien, sneeuw en nachtvorst voor. Op diverse later gezaaide percelen hadden de bieten opkomstproblemen door korstvorming. Door de lage temperaturen ontwikkelden de bieten zich traag. In mei sloeg het weer in een keer om en werden de temperaturen fors hoger.

In 2016 is in totaal 295 hectare suikerbieten overgezaaid, de redenen waren: vreterij door met name slakken en emelten (152 ha), korstvorming (51 ha), stuifschade (36 ha), spuitfouten (21 ha) en overige oorzaken (37 ha). De meest getroffen gebieden waren Zeeuwse Eilanden (60 ha), West-Brabant (57 ha) en Noord- en Zuid-Holland (51 ha). De resterende 127 hectare overzaai was verdeeld over de overige gebieden, zie de inventarisatie van de Agrarische Dienst van Suiker Unie op www.bietenstatistiek.nl.

Tweede helft van mei en begin juni groeiden de suikerbieten door het warme en zonnige weer voorspoedig. In het zuidoosten vielen vanaf 30 mei diverse zware onweersbuien, af en toe vergezeld van hagel. Ook in juni werd dit gebied diverse keren geteisterd door enorme slagregens. Gecombineerd met een al verzadigde grond, had dit veel wateroverlast tot gevolg. Er was een enorme schade doordat circa 2.000 hectare bieten verloren gingen en op veel percelen sprake was van groeiremming en wortelrot. Ook in andere gebieden in het noordoosten en zuidwesten viel lokaal heel veel neerslag met alle problemen van dien. Ondanks de late zaai heeft het relatief warme weer in mei/juni de achterstand enigszins gecompenseerd. De groeipuntsdatum kwam uit op 19 juni. Dat is vier dagen eerder dan in 2015, maar vier dagen later dan het vijfjaarsgemiddelde.

Onkruidbeheersing

Door het wisselvallige weer was de zaaiperiode lang, ruim twee maanden, en daardoor verliep de onkruidbestrijding in verschillende fasen. Door veel neerslag was de onkruidbestrijding zeer effectief, echter helaas niet altijd selectief. Daar waar Centium voor opkomst was ingezet en kort erna veel neerslag viel, gevolgd door een koude periode, was gewasreactie te zien tot zelfs plantwegval aan toe.

Doordat de spuitomstandigheden niet ideaal waren werden na-opkomst zware combinaties ingezet met een verkort interval. De omstandigheden zorgden voor gewasreacties in de vorm van bladverbranding, verkleuring en tijdelijke groeiremming.

Figuur 1. Schade door herbicidebespuiting op 12 mei, na warme zeer groeizame periode en dus een beperkte waslaag.

Aardappelopslag

De winter was dermate zacht dat veel aardappelopslag verwacht kon worden en ook verscheen begin mei 2016. Omdat de onkruidbestrijding zeer effectief was, leed de aardappelopslag aanvankelijk onder de LDS-bespuitingen, maar bestreden werd het niet. Aardappelopslag wordt pas echt bestreden door een behandeling met glyfosaat.

Onkruidbieten en schieters

Eind juni/begin juli verschenen de eerste schieters van zowel gezaaide bieten als onkruidbieten. Onkruidbieten waren op diverse percelen een probleem, in gezaaide bieten viel het mee. Het blijft zeer belangrijk om schieters weg te halen voordat het zaad kan afrijpen, om onkruidbieten in de toekomst te voorkomen.

Ziekten, plagen en andere schade

In deze paragraaf volgt een overzicht van de meest opvallende problemen in 2016.

Slakken en emelten

In 2016 werd op diverse percelen vretelij door slakken en emelten geconstateerd. Dit vooral op percelen na een groenbemester of doorgezaaid in een afgestorven groenbemester. Dit zorgde op sommige percelen voor een dunne stand. Diverse percelen zijn overgezaaid, in totaal 152 hectare in 2016 door vretelij, hoofdzakelijk door emelten en/of slakken.

Stuifschade

Op diverse plaatsen in Nederland zijn bieten verstoven en is er in totaal 36 hectare overgezaaid als gevolg van stuifschade.

Wateroverlast

Vanaf half juni was in de gebieden waar veel neerslag was gevallen goed te zien dat de bieten sterk te lijden hadden onder het zuurstoftekort, als gevolg van afgestorven wortels.

Wortelrot

Vanaf eind juni kwam op diverse percelen wortelrot voor als gevolg van de overvloedige neerslag. Bij IRS-Diagnostiek kwamen opvallend veel monsters met aphanomyces, rhizoctonia en pythium binnen, vooral van de lichte gronden. Maar ook uit andere delen van het land kwamen meldingen en monsters van aphanomyces. Deze kwamen met name van lichte percelen met een pH van 6 of lager. Aphanomyces veroorzaakte veel opbrengstderiving, ook door omvallende planten als gevolg van de insnoering of het wegrotten van de penwortel. Zowel in het zuidwesten als in Flevoland zijn dit jaar percelen met violetwortelrot en enkele percelen met rot veroorzaakt door phoma aangetroffen. Zie ook project 07-03.

Bietenplieg

Eind juli kwamen uit het zuidwesten weer volop meldingen van mineergangen door de larven van de bietenplieg. Half augustus was op diverse percelen in het zuidwesten een flinke aantasting door de larven van de derde generatie van de bietenplieg te vinden (zie ook project 03-01). Ook in de kuststrook op de noordelijke klei was veel ei-afzetting en waren later bruine bladeren te zien.

Figuur 2. Aangetast blad door de derde generatie van de bietenplieg.

pH

Ook in 2016 ontving IRS Diagnostiek (project 07-03) in de maanden mei en juni diverse monsters van slecht groeiende bieten door een te lage pH, in de meeste gevallen was de pH lager dan 4,5.

Gebreksziekten

In de loop van de (na)zomer traden allerlei gebreksziekten op door de combinatie van droog, warm weer en matige structuur na een periode van overvloedige neerslag. Onder andere borium- en magnesiumgebrek kwamen relatief veel voor.

Droogte/watertekort

In de gebieden met veel wateroverlast werden in de loop van juli op steeds meer bietenpercelen structuurplekken zichtbaar door het warme en droge zomerweer. Ook in andere gebieden lieten de matige structuur en de neerslag op veel percelen sporen achter, met op diverse percelen slapende bieten. Door het natte voorjaar/voorzomer wortelden de bieten ondiep en door het droge weer in augustus/september ontstond er vochttekort en gingen de bieten (overdag) slapen.

Aaltjes

Door het droge weer waren al vroeg symptomen van aantastingen door bietencysteaaaltjes zichtbaar. Cysten waren begin juni al te vinden op de wortels. Eind mei tot eind juni kwamen bij diagnostiek diverse bieten binnen met aantasting door vrijlevende aaltjes (trichodoriden). Vanaf augustus werd op diverse percelen koprot door stengelaaltjes gevonden, meer dan andere jaren. Enkele percelen zijn (deels) niet geroid/geleverd.

Figuur 3. Biet met aantasting door stengelaaltjes in de kop.

Rhizoctonia

Het totale aandeel rhizoctoniaresistente rassen was landelijk 26%. Toch werd vanaf begin juli op diverse percelen wortelrot door rhizoctonia aangetroffen, vooral op percelen die te lijden hadden van de overvloedige neerslag, vaak in combinatie met aphanomyceswortelrot. De Agrarische Dienst van Suiker Unie constateerde meer percelen met een rhizoctonia-aantasting in vergelijking met het voorgaande jaar, ook op zware klei.

Bladschimmels

Door het koude en late voorjaar sloot het bietengewas later en was de ontwikkeling van bladschimmels vergelijkbaar met 2015. In de derde week van juni werd stemphylium gevonden op een perceel in Drenthe, in West-Brabant-zand en in Limburg. Door de hoge temperaturen in augustus en september waren de omstandigheden voor cercospora ideaal en werd op vele percelen ook veel aantasting gevonden. Soms met aanwijsbare verklaringen, zoals te laat gestart of een te groot interval tussen de bespuitingen, zeker in een periode van veel bladgroei. Meer over bladschimmels is te lezen bij de projecten 07-03, 12-12 en 12-14.

Rhizomanie

Vanaf begin juli werden de eerste symptomen van rhizomanie zichtbaar in rassen zonder, maar ook in rassen met aanvullende rhizomanieresistentie. Vaak betrof dit de rhizomanieresistentiedoorbrekende varianten (AYPR en andere). In de meeste regio's zijn een of meerdere percelen gevonden met deze nieuwe varianten. In alle resistentiecategorieën zijn een of meerdere rassen met aanvullende rhizomanieresistentie verkrijgbaar. Meer informatie hierover is te lezen in project 11-09.

Wantsen

Bijzonder was dat wantsenaantastingen verspreid over de noordelijke lichte gronden voorkwamen.

Groeiverloop

De eerste helft van 2016 was het op een na natste jaar ooit en in het zuiden was het zelfs natst ooit. 2016 eindigde als het op drie na zonnigste jaar, met gemiddeld over het land circa 1890 uur zon tegen 1639 normaal. De maanden augustus en september leverden de grootste bijdrage aan dit zonnige jaar. Van mei tot en met september was het gemiddeld (zeer) warm, maar van eind juli tot en met half augustus liet de zomer het soms flink afweten. De tweede helft van het jaar 2016 was het droger dan normaal. Vooral september, oktober en december waren droog.

Half augustus voorspelde het groeimodel van Suiker Unie een opbrengst van 13,6 ton per hectare,

maar dit was nog zonder rekening te houden met de ongeveer 2000 verloren hectares door de overvloedige neerslag.

Oogst

De Suiker Unie-fabriek in Dinteloord startte op 19 september en in Vierverlaten op 23 september. Droog en zonnig weer zorgden voor een goede bietenkwaliteit aan het begin van de campagne. Het rooien zonder al te veel puntbreuk was soms lastig door de droge en harde grond. Daardoor was de tarra aanvankelijk wel laag (6%).

In het noord- en zuidoosten en op enkele andere lichte gronden moest tijdens de oogst extra aandacht gegeven worden aan percelen met aphanomyces-aantasting. Deze stonden hoog boven de grond en er dreigde veel verlies door afbreken op de insnoering. Ook de externe kwaliteit was een belangrijk aandachtspunt omdat het ontbladeren lastig was door zowel de zware aphanomyces-aantasting als het vele onkruid op de holle percelen. Er waren diverse nachtvorsten vanaf begin november. Vooral de vorst van eind november en begin december leverden veel vorstaantasting op in de niet gerooide en niet goed afgedekte bieten. Het bladapparaat was door de bladschimmelaantasting en/of de vorst van begin november flink afgetakeld. Daardoor kon de tweede vorstperiode stevig toeslaan. Op 5 december stond er volgens de Agrarische Dienst van Suiker Unie nog zo'n 3.900 hectare bieten in de grond. Daarop heeft Suiker Unie een vorstregeling opengesteld. De bieten die aangemeld werden voor deze regeling werden met voorrang gerooid, geladen en verwerkt.

Bewaring

Oktober en november waren kouder dan normaal. Tijdens de vorstperiodes in november en december waren de bietenhopen over het algemeen goed afgedekt. Toch zijn er ook van enkele hopen bevroren bieten afgeraapt. Op 7 januari 2017 hebben de fabrieken in Dinteloord en Vierverlaten de laatste bieten van deze campagne verwerkt. Met uitzondering van een lichte stijging van het invertgehalte van de bieten in de laatste twee weken bleef de interne kwaliteit van de bieten tot het einde van de campagne gemiddeld genomen goed op peil.

Enkele gegevens van het bietenjaar 2016:

fabrieksareaal (ha)	71.496
gemiddelde zaaidatum	10 april
zaaiafstand in de rij (cm)	19,0
aandeel speciaal pillenzaad (%)	88
aantal planten per hectare	81.697
wortelopbrengst (t/ha)*	78,0
suikergehalte (%)	17,0
suikergewicht (t/ha)*	13,3
tarra (%)	8,8
winbaarheidsindex (WIN)	90,9
totaal witsuiker Nederland (kton)	934

* Op basis van fabrieksareaal en geleverde bieten.

De gegevens zijn afkomstig van Suiker Unie en de Unitip-registratie.